

บทที่ 2

แนวความคิดและหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับฟ้องแย้ง

2.1. แนวความคิดเกี่ยวกับฟ้องแย้ง

มาตรการเรื่องฟ้องแย้งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นมาตรการสำคัญทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายของนานาประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอิตาลี เพราะเป็นมาตรการหนึ่งซึ่งช่วยให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่ง เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ยุติธรรม และประหยัด แต่มาตรการฟ้องแย้งนี้ก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาความแพ่งติดตามมาด้วยเช่นกัน กฎหมายจึงได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องแย้งไว้ด้วย ดังที่จะกล่าวต่อไปในบทนี้

เนื่องจากแนวความคิดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในทางแพ่ง ถือว่ามูลพิพาทในคดีแพ่ง เป็นเรื่องการบังคับตามสิทธิ หรือคุ้มครองสิทธิเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลของเอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นหลักใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาอาญา ซึ่งเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเป็นประการสำคัญ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งจึงถือเอาความจำเป็นในการที่จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ทางแพ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นเงื่อนไขการเริ่มต้นในการดำเนินคดี หรือที่เรียกว่า เป็นเงื่อนไขในการใช้สิทธิทางศาล ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งประมวลกฎหมายนี้ "

ความในวรรคสองของมาตรา 55 ก็เป็นการให้สิทธิแก่ส่วนบุคคล เพื่อร้องขอให้รัฐ หรือศาลพิจารณา หรือ รับรองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ร้อง เช่น ผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้

กรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วยการครอบครองปรักษัตามกฎหมายแห่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 ซึ่ง
บัญญัติไว้ว่า

" บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนา
เป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ใดครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์
ใดครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปีไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์ "

ก็เป็นเรื่องที่เอกชนคนหนึ่ง ร้องขอให้ศาลรับรองสิทธิอันเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล
ของผู้ร้อง ซึ่งเรียกว่า คดีไม่มีข้อพิพาท และในคดีไม่มีข้อพิพาทนี้อาจมีบุคคลอื่น ร้องคัดค้านเข้า
มาในคดี จึงทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีขึ้น คือผู้ร้องขอ และผู้ร้องคัดค้าน การดำเนิน
กระบวนการพิจารณาในคดีที่มีผู้ร้องคัดค้านนี้ ก็จะต้องดำเนินคดีแบบคดีแห่งที่มีข้อพิพาทตามกฎหมาย
ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 188 (4) บัญญัติไว้ว่า

" ถ้าบุคคลอื่นนอกจากคู่ความไต่สวนฟ้องคดีอันไม่มีข้อพิพาทได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดี
โดยตรงหรือโดยอ้อม ให้ถือว่าบุคคลเช่นว่ามานี้เป็นคู่ความ และให้ดำเนินคดีไปตามบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาท....."

จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะฟ้องคดีด้วยคดีมีข้อพิพาทหรือคดีไม่มีข้อพิพาท ก็เป็นเรื่องที่เอกชน
ขอคุ้มครองให้ศาลบังคับตามสิทธิ หรือให้ศาลรับรองสิทธิอันเป็นประโยชน์ส่วนตัวของเอกชน
ของตัวคู่ความเท่านั้น ศาลเป็นองค์กรที่ดำเนินการซึ่งนำหนักพยานที่ตัวความเสนอ และต้องมี
คำพิพากษาหรือคำสั่งให้เป็นไปตามน้ำหนักของพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังได้เป็นยุติ ซึ่งวิธี
พิจารณาความแพ่งนี้ ต่างกับการดำเนินการกระบวนการพิจารณาความอาญาซึ่งในการดำเนินคดี
อาญา ศาลเป็นองค์กรที่จะต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของจำเลย ศาลจะไม่พิพากษา
ลงโทษจำเลยจนกว่าจะเชื่อจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจึงเป็นองค์กรที่มุ่ง
พิสูจน์ความจริงว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่

ด้วยเหตุลักษณะของการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่ง เป็นเรื่องประโยชน์ส่วน
บุคคลของเอกชนดังกล่าวข้างต้น และมีความมุ่งหมายที่จะซึ่งนำหนักพยาน ให้ฝ่ายที่มีน้ำหนัก
พยานหลักฐานมากกว่า เป็นฝ่ายชนะคดีเท่านั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งจึงมี

เจตนารมณ์ ดังนี้

2.1.1. เพื่อให้ความยุติธรรม สำหรับเรื่องความยุติธรรมนั้น ถือเป็นหลักใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่ง หรือกระบวนการพิจารณาความอาญา และในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ก็ได้เน้นถึงความยุติธรรมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่เริ่มฟ้องโจทก์จะต้องบรรยายฟ้องโดยแจ่มชัด และต้องส่งหมายเรียกให้จำเลยยื่นคำให้การและสำเนาคำฟ้องให้จำเลย ทั้งนี้เพื่อความยุติธรรมแก่จำเลยที่สามารถจะทำคำให้การได้ถูกต้อง

2.1.2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติวิธีการเพื่อให้เกิดความประหยัด แก่คู่ความในคดีไต่หลายประการ เช่น กำหนดค่าธรรมเนียมศาลในอัตราสูงสุดที่โจทก์จะต้องเสียในขณะยื่นฟ้องไว้ไม่เกินสองแสนบาท เปิดโอกาสให้คู่ความเสียค่าอangs เอกสารเป็นการเหมาะสมการชำระค่าอangs เอกสารเป็นหลายฉบับตามจำนวนที่คู่ความอangs ส่งต่อศาล เป็นต้น

2.1.3. เพื่อให้ความสะดวกรวดเร็ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้บัญญัติวิธีการเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว แก่การพิจารณาของศาลไต่หลายประการ เช่น บัญญัติให้มีการรวมพิจารณาคดีหลายคดีเข้าด้วยกัน บัญญัติให้บุคคลภายนอกร้องสอดเข้ามาในคดี เพื่อจะรวมพิจารณากันไปด้วยกัน บัญญัติให้มีกระบวนการฟ้องแย้งขึ้น เพื่อให้หน้าเอาข้อพิพาทที่จำเลยกล่าวอ้างกล่าวหาโจทก์มารวมพิจารณาในคดีเดียวกัน แทนที่จะให้จำเลยไปฟ้องร้องเป็นคดีอีกคดีหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ดังนั้น มาตรการฟ้องแย้งจึงมุ่งให้การชำระบรรดาข้อพิพาททั้งหลายที่มีอยู่ระหว่างคู่ความเดียวกัน มารวมพิจารณาเสียในคราวเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่จะกลั่นกรองเอาจากข้อพิพาทที่จะเข้ามาพิจารณารวมกันแล้ว จะเกิดความสะดวกรวดเร็วเท่านั้น เพราะถ้าเอาข้อพิพาทอื่นนอกจากนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นข้อพิพาทระหว่างคู่ความในคดีเดียวกันก็ตาม อาจจะทำให้คดีล่าช้าก็ไม่ควรจะนับว่าพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีเงื่อนไขอันสำคัญว่า " คำฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับคำฟ้องเดิม " ไว้ด้วย เพื่อเป็นการวางกรอบหรือเป็นมาตรการป้องกันไม่ให้คู่ความในคดีนำเอาข้อพิพาทอื่น ๆ เข้ามาฟ้องเพื่อการพิจารณาคดีแพ่งในคดีเดิม

เกิดความยุ่งยากล่าช้า สิ้นเปลืองและไม่ยุติธรรม และไม่เป็นที่นิยมในการต่อสู้คดีของคู่ความ ในคดี ซึ่งแนวความคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขที่ว่า " คำฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับคำฟ้อง เดิม " นี้จะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปในบทนี้ หัวข้อ 2.2.4. ซึ่งว่าด้วย " ความหมายของข้อความว่า ฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิม " และในบทที่ 4 ว่าด้วย " ปัญหาของคำว่า คำฟ้องแย้งเกี่ยวกับคำฟ้องเดิม " ต่อไป

2.2. ความหมายของฟ้องแย้ง

2.2.1. ความหมายของฟ้องแย้งตามกฎหมายไทย

เนื่องจากมาตรา 177 วรรคสาม และมาตรา 178 และ มาตรา 179 วรรคท้าย ไม่ได้อธิบายความหมายของฟ้องแย้งไว้ และนอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (3) จะได้กล่าวไว้ว่า ฟ้องแย้งเป็นคำฟ้องแล้ว ก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ที่ใด อีกเลย แต่อย่างไรก็ตาม ท่านคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้อธิบายที่ศัพท์ไว้ ดังนี้

ก." ฟ้องแย้ง เท่ากับ เป็นฟ้องเรื่องหนึ่งหากแต่กฎหมายยอมยกเว้นเป็นพิเศษ ให้ทำคำฟ้องรวมมาในคำให้การใดเท่านั้น " 1

ข." ฟ้องแย้ง คือ การที่จำเลยเป็นโจทก์ฟ้อง โดยฟ้องในคดีเดียวกันนั้นขอให้โจทก์รับผิดชอบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ โจทก์เป็นผู้เริ่มคดีก่อน เมื่อโจทก์ฟ้องแล้ว จำเลยจึงฟ้องโจทก์เป็นคดีเดียวกันนั้น โดยกล่าวรวมมาในคำให้การ ฟ้องแย้งจึงประกอบด้วยสาระสำคัญสองประการ คือ

1 พระนิติการณประสม, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา , 2506) , หน้า 696

ประการแรก เป็นคำให้การต่อผู้คดีของโจทก์

ประการที่สอง เป็นการเสนอข้อหาของจำเลยต่อโจทก์"²

ค. " ฟ้องแย้ง คือ การที่จำเลยกลับเป็นโจทก์ ฟ้องโจทก์ในคดีเดียวกัน แต่กฎหมายผ่อนผันให้ฟ้องมาในคำให้การโต้ เพื่อสะดวกโดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่"³

และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 178 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" ถ้าจำเลยฟ้องแย้งรวมมาในคำให้การ ให้โจทก์ทำคำให้การแก้ฟ้องแย้งยื่นต่อศาลภายในแปดวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำให้การถึงโจทก์ บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนให้ใช้บังคับแก่คำให้การแก้ฟ้องแย้งนี้โดยอนุโลม "

ดังนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งรับฟ้องแย้งแล้ว ย่อมถือว่าในส่วนที่เกี่ยวกับฟ้องแย้งนั้น จำเลยมีฐานะเป็นโจทก์ และโจทก์ตกเป็นจำเลย ซึ่งโจทก์ในฐานะจำเลยในคดีฟ้องแย้งจะต้องยื่นคำให้การแก้คดีภายในแปดวัน เช่นเดียวกับจำเลยในคดีเดิม ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 178 มิฉะนั้นจะถือว่า โจทก์ขาดยื่นคำให้การแก้ฟ้องแย้ง เช่นเดียวกับกับจำเลยขาดยื่นคำให้การในคดีเดิม อันจะมีผลทำให้โจทก์ไม่มีประเด็นต่อสู้คดีฟ้องแย้งของจำเลย

นอกจากนี้ในกรณีที่โจทก์หรือจำเลยขาดนัดพิจารณาข้อต่อสู้คดีว่าเป็นการขาดนัดพิจารณาในสองฐานะ คือในฐานะโจทก์และในฐานะจำเลย

² พัทธน์ จักรางกูร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา , 2531), หน้า 211

³ มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ว่าด้วย บททั่วไปและวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525) , หน้า 1021

2.2.2. ความหมายของฟ้องแย้งตามกฎหมายต่างประเทศ

ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของกฎหมายต่างประเทศนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้ง ไว้เช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทย และในพจนานุกรมศัพท์กฎหมาย "Black's Law Dictionary" ซึ่งเป็นพจนานุกรมศัพท์กฎหมายที่ได้รับการยอมรับเป็นคำรากกฎหมาย จากนักนิติศาสตร์ส่วนมากได้ให้คำจำกัดความฟ้องแย้งว่า

" ฟ้องแย้ง คือ การที่จำเลยฟ้องกลับโจทก์ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งถ้ารับฟังได้ตามที่ฟ้องจะทำให้ฟ้องของโจทก์ถูกยกไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ตามที่ได้ถือปฏิบัติกันมาในศาลสหรัฐอเมริกาส่วนรัฐบาลกลางหรือศาลมลรัฐ ส่วนมากนั้น ฟ้องแย้งนี้มีทั้งกรณีที่เป็นการบังคับและเป็นการเพื่ออนุญาตให้จำเลยฟ้องแย้ง อาจเป็นการฟ้องเพื่อผลประโยชน์ของจำเลยเพียงคนเดียวหรือหลายคน หรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลที่จำเลยเป็นตัวแทนก็ได้ และจะฟ้องแย้งโจทก์คนเดียวหรือหลายคน หรือบุคคลที่โจทก์เป็นตัวแทนหรือบุคคลอื่นที่ต้องร่วมรับผิดชอบกับโจทก์ก็ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของรัฐนิวยอร์ก มาตรา 39019 (เอ) คำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสหรัฐอเมริกานั้น จะต้องมีข้อความครบกรณีในบทบัญญัติของคำฟ้อง

ฟ้องแย้งกรณีที่เป็นเรื่องบังคับนั้น เมื่อจำเลยยื่นคำให้การ จำเลยต้องยื่นคำฟ้องแย้งมาในคำให้การนั้นด้วย โดยจะต้องแสดงให้เห็นว่า ตนมีสิทธิที่จะบังคับให้โจทก์ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเหตุหรือกรณี ที่โจทก์นำมาฟ้องนั้นอย่างใดบ้าง โดยจะต้องไม่อ้างถึงบุคคลภายนอกที่ไม่อยู่ภายในการพิจารณาพิพากษาของศาล แต่จำเลยไม่ต้องฟ้องแย้งเข้ามาในคำฟ้องด้วยเมื่อ

(1) ในขณะที่สิทธิของจำเลยที่จะนำมาฟ้องแย้ง ยังต้องอาศัยสิทธิที่ยังไม่ถึงกำหนดบังคับ หรือ

(2) การฟ้องของโจทก์นั้น เป็นกรณีที่ขอให้ศาลออกคำสั่งหรือคำเนิกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ศาลไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ในประเด็นที่โจทก์กล่าว

อ้างมานั้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 13(เอ)

ฟ้องแย้งกรณีที่เป็นเรื่องอนุญาต จำเลยอาจฟ้องแย้งเข้าไปพร้อมกับ คำให้การโดยแสดงให้เห็นว่าตนมีสิทธิที่บังคับโจทก์ต้องรับผิดในเหตุ หรือกรณีที่โจทก์ฟ้องนั้น ด้วยก็ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 13 (บี)" ⁴

และจากประวัติความเป็นมาของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของ ประเทศสหรัฐอเมริกา " บทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้งนี้ได้เริ่มมีครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1852 โดยมีที่มา 2 ทาง คือ ทางแรกมาจากหลักทางกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมีศัพท์เทคนิคว่า Recoupment ⁵ และอีกทางหนึ่งมาจากหลัก อีควิตี้ เรียกว่า Set off ⁶ ซึ่งวิวัฒนาการ มาจากกฎหมายโรมัน

Recoupment เดิมที่เป็นเรื่องทางการหักหรือลดหย่อนหนี้เนื่องจาก ได้มีการชำระหนี้ที่ฟ้องแย้งบางส่วน ต่อมาขยายเพิ่มเติมให้จำเลยสามารถนำเอาข้อเท็จจริง หรือเรื่องหนึ่งเรื่องใด ที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวพันกันกับนิติกรรมหรือมูลกรณีที่โจทก์นำมาฟ้อง ซึ่ง เป็นประโยชน์แก่จำเลยเอง ขึ้นมาหักล้างข้ออ้างของโจทก์ได้ เช่น ในกรณีฟ้องเกี่ยวกับสัญญา จำเลยอาจจะยกเอาข้อบกพร่องในเรื่องเจตนาหรือคุณสมบัติ หรือในกรณีซื้อขาย จำเลยอาจ ยกเอาข้อความรับผิดเพื่อการชำระคืนข้อบกพร่อง ขึ้นมาต่อสู้ใน เรื่องเจตนาหรือคุณสมบัติของโจทก์ ได้ เป็นต้น

แต่ Recoupment นี้จำกัดขอบเขตไว้เพียงการอ้างเพื่อหักล้างหนี้ของ โจทก์เท่านั้น ไม่เลยไปถึงการบังคับให้โจทก์ต้องชำระหนี้เพิ่มเติมให้แก่จำเลย และเมื่อจำเลย

⁴ Black, Henry Campell. Black's Law Dictionary. 5ed. st. paul. Minn West Publishing Co., 1979. p.315

⁵ Recoupment = สิทธิของจำเลย ในการหักค่าเสียหายบางส่วน ออกจากค่าเสียหายทั้งหมด ที่จะต้องชดใช้ให้โจทก์

⁶ Set off = หักกลบหนี้

ใช้สิทธิ Recoupment แล้ว จำเลยก็หมดสิทธิที่จะนำเอาเรื่องเดิมไปฟ้องร้องโจทก์เป็นคดีใหม่
อีก ถ้าสิทธิหรือหนี้ของจำเลยเกินกว่าหนี้ของโจทก์ ส่วนที่เกินไปก็เป็นอันพับ

ศาลบางศาลถือว่า Recoupment มีได้ในเฉพาะกรณีของสัญญาเท่านั้น
แต่ศาลส่วนมากให้ใช้ในกรณีอื่นด้วย แต่ทุกศาลถือหลักตรงกันว่า Recoupment นี้ใช้เฉพาะระหว่าง
โจทก์กับจำเลยเพียงสองคนเท่านั้น ใช้กับบุคคลอื่น ๆ ไม่ได้

Set off เป็นหลักของอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้มานานแล้ว ยอมให้คู่กรณีนำเอาหนี้
ทุกชนิด ทั้งที่ไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิมมาหักกลบลบหนี้กันได้ เช่นใช้ในกรณีคดีล้มละลาย คู่ความตาย
 ฯลฯ ต่อมาอังกฤษได้บัญญัติรับรองหลักนี้ในกฎหมาย ปี ค.ศ. 1705 และ 1729 จึงได้ใช้หลักนี้
ควบคู่กับหลักกฎหมายอื่นต่อมา

ขอบเขตของ Set off นี้ ก็ยังจำกัดอยู่ระหว่างโจทก์และจำเลยเช่น
เดียวกัน คือ ต้องเป็นเรื่องสิทธิหรือหนี้ที่สองฝ่ายมีอยู่ต่อกัน และสามารถหักกันได้ และเป็นเพียง
การอ้างเพื่อหักล้างหนี้โจทก์เท่านั้น ส่วนที่เกินไปก็เป็นพับเช่นเดียวกัน

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการใช้หลัก Set off นี้ก่อนประเทศอังกฤษอีก
คือตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นอาณานิคม ยังไม่ได้รวมกันเข้าเป็นสหรัฐ และต่อมาจึงได้พัฒนาหลักนี้
ให้ขยายขอบเขตไปไกล ถึงกับให้จำเลยสามารถนำเอาหนี้ที่ไม่อาจหักกันได้มาใช้อ้างได้
รวมทั้งให้สามารถเรียกร้องให้โจทก์ ชำระหนี้เพิ่มเติมให้แก่ตนได้ด้วย

Compensatio ⁷ เป็นหลักกฎหมายโรมัน ที่ให้ถือเอาข้ออ้างหรือข้อ
เรียกร้องของแต่ละฝ่ายหักล้างหรือหักกลบลบซึ่งกันและกันได้บางกรณี ซึ่งไม่เหมือนกับกรณีของ
Set off

Cross Bill ⁸ ใช้ในกรณีการพิจารณาคดีอสังหาริมทรัพย์ (ที่ไม่สามารถหา
หลักกฎหมายมาอ้างในคดีได้) ที่ศาลอนุญาตให้จำเลยอ้างเหตุหรือข้อเท็จจริงอื่นใด ที่เกี่ยว

⁷ Compensatio = การหักกลบหนี้เฉพาะกรณี

⁸ Cross Bill = ข้อต่อสู้ที่ยกขึ้นเพื่อหักกลบหนี้

ข้องกับเรื่องที่กำลังพิจารณา ซึ่งไม่ใช่ใหม่ต่างหากไปจากเรื่องเดิม ขึ้นอ้างเพื่อชี้ยันโจทก์หรือ จำเลยรวมคนอื่นได้

ประมวลกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับฟ้องแย้ง ไว้เป็นฉบับแรก คือ ประมวลของรฐ์นิวยอร์ก เมื่อปี ค.ศ. 1852 ต่อมาลรัฐอื่น ๆ ใ้ค่นำไปเป็นแบบอย่างกันต่อไป ประมวลกฎหมายฉบับนี้มีบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของฟ้องแย้ง ไว้ว่า

ฟ้องแย้ง คือ ฟ้องของจำเลยที่ฟ้องโจทก์ เพื่อขอให้ศาลบังคับเอาแก่การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การกระทำอันเนื่องมาจากสัญญา หรือนิติกรรม ที่โจทก์อาศัยเป็นข้ออ้างในฟ้อง หรือที่เกี่ยวข้องกับมูลแห่งกรณีนั้น
2. ในกรณีที่ฟ้องเกี่ยวกับสัญญา ต้องเป็นการกระทำจากเหตุอันอย่างหนึ่งอย่างใด ที่เกี่ยวเนื่องกับสัญญานั้น และได้กระทำลงไปก่อนหรือในขณะที่โจทก์ฟ้องคดี " 9

จากความเป็นมาของฟ้องแย้ง ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สามารถกล่าวสรุปได้ว่า

" ฟ้องแย้ง คือ การที่นอกจากจำเลยจะยกข้อต่อสู้เป็นคำให้การหักล้างข้ออ้างตามคำฟ้องของโจทก์แล้ว จำเลยยังอาจยกข้อเรียกร้องขึ้นมาฟ้องบังคับเอาแก่โจทก์ ไปพร้อมกับคำให้การดังกล่าวได้ด้วย " 10

" ฟ้องแย้ง คือ การที่จำเลยยกข้ออ้างเพื่อโต้แย้งโจทก์ หรือฟ้องแย้งโจทก์ กล่าวคือ นอกจากจำเลยจะได้โต้แย้งโจทก์แล้ว จำเลยยังฟ้องแย้งโจทก์ได้อีกด้วย " 11

⁹ Fleming Jame Jr, Civil Procedure.2ed Little Brown and Company 1977., pp.472-473.

¹⁰ Ibid., p.145

¹¹ Warren L.Hanna, The standard code of civil procedure of state of Californai. Hanna legal pubblication,1953. p.95

2.2.3. จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเศอิตาลี ไคมี
บทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้ง ไว้ว่า

" ฟ้องแย้ง คือ กระบวนพิจารณาที่นอกจากจำเลยมีความประสงค์
ขอให้ศาลบังคับเอากับโจทก์ นอกเหนือจากเพียงเพื่อที่ปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์แล้ว จำเลยสามารถ
ยื่นฟ้องแย้งโจทก์ได้ด้วย " ¹²

จากบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่งของประเทศไทย
กับกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่งของประเศสหรัฐอเมริกา ประเศอิตาลี และประเศในกลุ่ม
ของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติ
ในเรื่องฟ้องแย้งนี้มีอยู่ทุกระบบของกฎหมาย ในกรณีที่แบ่งกฎหมายออกเป็นสองระบบใหญ่ กล่าว
คือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และระบบประมวลกฎหมาย

ดังนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแห่งในเรื่องฟ้องแย้งนี้ จะต้องเป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญในการดำเนินกระบวนพิจารณา
ความแห่ง และกฎเกณฑ์พื้นฐานในเรื่องฟ้องแย้งนี้ มีหลักเกณฑ์บรรทัดฐานเดียวกัน คือ เป็น
เรื่องที่จำเลยมีสิทธิฟ้องโจทก์ในคดีเดียวกัน ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ นั้น มีข้อแตกต่าง
กันอยู่บางประการ ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแห่งของประเศ
ไทย และคำจำกัดความที่ทนายศาสตราจารย์สุรตฤณ และจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แห่งของประเศสหรัฐอเมริกา ประเศอิตาลี และประเศในกลุ่มที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์
เมื่อนำมาวิเคราะห์ดูแล้ว อาจกล่าวได้ว่า

" ฟ้องแย้ง " คือ การที่จำเลยในคดีนั้นกลับเป็นโจทก์ในคดีเดียว
กัน โดยหาคำฟ้อง ฟ้องโจทก์ในคดีเดิม โดยบรรยายคำฟ้องที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามบทบัญญัติ

¹² Mauro Cappelletti. Joseph M. Peritlo. Civil procedure in Italy.
Martinus Nijhoff the Hague, 1965 .p.104.

ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง มาในคำให้การ หรือบรรยาย คำฟ้องที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มาในคำร้องขอแก้ไขคำให้การ ซึ่งคำให้การหรือคำร้องขอแก้ไขคำให้การของจำเลยที่มีคำฟ้องโจทก์จำเลยนี้ จะต้องเป็นคำให้การ หรือคำร้องขอแก้ไขคำให้การที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง และมาตรา 1 (4) และ (5) กล่าวคือ ต้องเป็นคำให้การ หรือคำร้องขอแก้ไขคำให้การที่ตั้งประเด็น ยกข้อต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้องของโจทก์ในคดี

2.3. หลักเกณฑ์ในการฟ้องแย้ง

หลักเกณฑ์สำคัญในการฟ้องแย้งนั้น มีดังนี้คือ

2.3.1. ต้องมีฟ้องเดิม

เนื่องจากฟ้องแย้งเป็นฟ้องที่จำเลยกลับเป็นโจทก์ฟ้องโจทก์ในคดีเดิม ดังนั้นฟ้องแย้งจึงต้องมีคำฟ้องเดิม และตัวโจทก์เดิมที่จะต้องเป็นจำเลยฟ้องแย้งอยู่ด้วย ถ้าไม่มีฟ้องเดิม หรือตัวโจทก์เดิมไม่อยู่ในฐานะโจทก์แล้ว จำเลยก็ฟ้องแย้งไม่ได้ เช่น

" บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นโจทก์ฟ้องแทนบุตรผู้เยาว์ ขอให้ศาลแสดงว่าทรัพย์สินเป็นของบุตรผู้เยาว์ ห้ามจำเลยเกี่ยวข้อ จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์เป็นบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้เยาว์ ไม่มีอำนาจฟ้อง และฟ้องแย้งขอแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างโจทก์จำเลย ทั้งนี้ ศาลฟังได้ว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องแทนผู้เยาว์และพิพากษายกฟ้องโจทก์แล้ว ฟ้องแย้งของจำเลยก็ตกไปด้วย เพราะการฟ้องแย้งนั้นจะมีได้ จะต้องมีการฟ้องเดิมและตัวโจทก์เดิมที่จะเป็นจำเลยฟ้องแย้งต่อไปเป็นหลักอยู่ด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 736/2503)" ¹³

" มูลเหตุที่ฟ้องแย้งไม่พอถือว่า เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ตาม

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำพุทธศักราช 2503 ; (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2504) , หน้า 745

มาตรา 55 โจทก์ยอมไม่มีอำนาจฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ก็ไม่มีฟ้องและตัวโจทก์ที่จำเลยจะฟ้องแย้ง จำเลยไม่มีสิทธิฟ้องแย้ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2400/2523)¹⁴

แต่อย่างไรก็ตาม ที่ศาลฎีกาวางหลัก " ฟ้องแย้งนั้นจะมีได้จะต้องมีฟ้องเดิม และตัวโจทก์เดิมที่จะเป็นตัวจำเลยต่อไปเป็นหลักอยู่ด้วย " นั้น หากตีความความเลยไปถึงว่า ถ้าศาลยกฟ้องเดิมของโจทก์แล้ว ฟ้องแย้งของจำเลยต้องตกไปทุกกรณีไม่ เช่น โจทก์ถึงฟ้องหรือศาลยกฟ้องเดิม เพราะฟ้องเคลือบคลุม กรณีเหล่านี้โจทก์เดิมยังมีอยู่ ซึ่งจะ เป็นจำเลยฟ้องแย้งได้ คงหมายความเพียงว่า จะต้องต้องมีฟ้องเดิม และตัวโจทก์เดิม ที่จะ เป็นจำเลยต่อไปเป็นหลัก เช่น

" โจทก์เป็นสมาคมไม่จดทะเบียนฟ้องจำเลยว่า ขับรถชนโจทก์ เรียกค่าเสียหาย จำเลยต่อสู้ว่าคนขับรถโจทก์เป็นฝ่ายผิด โจทก์ไม่เป็นนิติบุคคล ไม่มีอำนาจฟ้อง และฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหาย เมื่อปรากฏว่าสมาคมไม่จดทะเบียน ไม่เป็นนิติบุคคล ต้องยกฟ้อง เช่นนี้ ฟ้องแย้งของจำเลยต้องตกไปด้วย เพราะไม่มีตัวโจทก์ที่จะเป็นจำเลยฟ้องแย้ง " ¹⁵

2.3.2. ต้องมีคำให้การ หรือ คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ

เนื่องจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ "

ดังนั้นจำเลยผู้จะฟ้องแย้งนั้นต้องทำคำให้การ และคำให้การของจำเลยนั้นจะต้องครบถ้วน ตามลักษณะของคำให้การตามที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 177 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำพุทธศักราช 2523, (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2524) , หน้า 1804

¹⁵ พัทธน์ จักรางกูร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง , หน้า 214

" ให้จำเลยแสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น "

" ดังนั้นคำให้การนั้นต้องตรวจดูว่าเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสองหรือไม่ กล่าวคือ คำให้การนั้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์สองประการ คือ

- (1) จำเลยได้ให้การยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วนหรือไม่
- และ (2) ต้องมีเหตุแห่งการนั้น คือ ต้องมีเหตุผลในข้อที่ให้การปฏิเสธตาม (1) ด้วย

ข้อที่ว่าให้จำเลยให้การยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือบางส่วนตามมาตรา 177 วรรคสองนั้น เจาะข้อความที่ว่าจำเลยต้องให้การรับนั้น แม้จำเลยจะไม่ให้การรับแต่ก็ได้ให้การปฏิเสธด้วย อย่างนี้ต้องถือว่าจำเลยยอมรับในประเด็นข้อนั้นแล้ว โจทก์ไม่ตองนำสืบในประเด็นข้อนั้น เพราะ ถือว่าจำเลยได้ยอมรับในประเด็นข้อนั้นแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 (1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 903/2527)

ฉะนั้นข้อที่จำเลยมิได้ให้การรับแต่ก็ได้ปฏิเสธจึงไม่ต้องกำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี กล่าวสรุปได้ว่า ถ้าจำเลยไม่ให้การปฏิเสธในประเด็นข้อใด ก็ถือว่าจำเลยให้การรับในข้อที่โจทก์กล่าวอ้างนั้นแล้ว เว้นแต่เรื่องค่าเสียหายที่โจทก์เรียกนั้น แม้จำเลยไม่ให้การปฏิเสธโจทก์ก็ต้องนำสืบจึงมีประเด็น ศาลต้องกำหนดเป็นประเด็นแต่จำเลยไม่มีสิทธิสืบแก้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1015/2487)"¹⁶

" สำหรับข้อที่จำเลยให้การปฏิเสธนั้น จำเลยต้องให้การปฏิเสธโดยชัดแจ้ง เมื่อจำเลยให้การเข้ามาแล้ว โจทก์ไม่มีโอกาสที่จะยกขึ้นต่อสู้ว่าคำให้การจำเลยไม่ชอบหรือไม่ชัดแจ้งอย่างไร เพราะโจทก์ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องหรือแถลงรับ

¹⁶ วิชัย คันทิกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การขึ้นฟ้องสดาน การพิจารณาโดยชาคนัด ทิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2532) , หน้า 6

หรือปฏิเสธข้ออ้างของจำเลยซ้อนขึ้นมาอีก (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3582/2525) ฉะนั้นศาลจึงมีหน้าที่ต้องพิจารณาว่าคำให้การของจำเลยเคลือบคลุมหรือไม่ ชัดแจ้งหรือไม่ และต้องสรุปให้ได้ว่าถือได้ว่าจำเลยให้การปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ในข้อนั้นหรือไม่ ถ้าถือไม่ได้ว่าเป็นการปฏิเสธก็ไม่ม่ประเด็นในข้อนั้น ถ้าถือได้ว่าจำเลยให้การปฏิเสธในข้อนั้นแล้ว ก็ต้องกำหนดเป็นประเด็นขึ้นมา

คำให้การไม่ชัดเจนถือว่าไม่ได้ให้การปฏิเสธ จึงไม่เป็นประเด็นแห่งคดี เช่น จำเลยให้การว่า " นอกจากที่จะให้การปฏิเสธโดยชัดเจนแล้ว จำเลยขอให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น " ทั้งนี้เป็นคำให้การที่ไม่ชัดเจนว่าปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ส่วนใดด้วยเหตุผลอย่างไร จึงไม่ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธในข้อที่ไม่ได้ปฏิเสธโดยชัดเจนด้วย ไม่มีประเด็น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1565/2525) " 17

เมื่อคำให้การของจำเลยไม่มีประเด็น คำให้การของจำเลยที่อื่นเข้าไปในคดีนั้น จึงไม่เป็นคำให้การ เพราะตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (4) นั้น คำให้การ คือ กระบวนพิจารณาใด ๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งยกขึ้นต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้อง ดังนั้น คำให้การหรือคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ ของจำเลยที่จะบรรยายคำฟ้องแย้งเข้าไปในคดีนี้ จะต้องเป็นคำให้การหรือคำร้องขอแก้ไขคำให้การที่ตั้งประเด็นต่อสู้ข้อหาของโจทก์

2.3.3. คำให้การในส่วนที่เป็นฟ้องแย้งต้องเป็นคำฟ้อง

ตามที่ไต่ถามมาข้างต้นแล้วว่า " คำฟ้องแย้ง " ก็เป็น " คำฟ้อง " ดังนั้นจึงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า

" คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์ และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น "

ดังนั้น ในส่วนของฟ้องแย้งนี้ จำเลยจะต้องกล่าวทั้งข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนว่า โจทก์มีความสัมพันธ์อย่างไรกับจำเลยในส่วนที่จำเลยจะกล่าวอ้างได้ เพื่อเป็นการปูฐานให้เห็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นระหว่างจำเลยกับโจทก์ นอกเหนือจากที่โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงเบื้องต้นระหว่างที่โจทก์อ้างว่ามีสิทธิเรียกร้องเอากับจำเลยเป็นคำฟ้องของโจทก์ ต่อจากนั้น คำฟ้องแย้งต้องบรรยายถึงการกระทำของโจทก์ ซึ่งจำเลยจะอ้างเป็นมูลฟ้องแย้ง และบรรยายถึงความเสียหายที่จำเลยได้รับ ความเสียหายที่จำเลยได้รับนี้ สามารถเรียกได้ทั้งความเสียหายในปัจจุบันและอนาคตและแม้ความเสียหายนั้นจะคำนวณเป็นเงินไม่ได้แน่นอนในคดีหมิ่นประมาท ก็ต้องระบุจำนวนเงินที่เรียกร้องมาให้แน่นอน เมื่อบรรยายรายละเอียดดังกล่าวแล้ว จะต้องระบุถึงความประสงค์ว่าจะขอให้ศาลพิพากษาว่าอย่างไร หลักเกณฑ์ของคำฟ้องที่กล่าวมาข้างต้น จำเลยผู้ฟ้องแย้งจะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน เพราะหากคำฟ้องแย้งของจำเลยไม่ครบถ้วนตามบทบัญญัติตาม มาตรา 172 วรรคสองแล้ว ฟ้องแย้งของจำเลยจะไม่เป็นฟ้องแย้ง

ดังนั้น คำฟ้องแย้งจึงต้องแสดงโดยแจ่มชัดถึงข้อหาและคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา ที่จำเลยอ้างขึ้นเรียกร้องต่อโจทก์

" โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยฐานผิดสัญญาตัวแทนจำเลยให้การปฏิเสธความรับผิดชอบ และฟ้องแย้งขอให้ตั้งผู้สอบบัญชีและเอกสารของโจทก์ เพื่อแสดงผลว่า จำเลยมิได้เป็นหนี้โจทก์ตามที่โจทก์ฟ้อง เหตุที่จำเลยอ้างเป็นฟ้องแย้งนั้น เป็นเรื่องจำเลยแสวงหาหลักฐานเพื่อต่อสู้คดี มิใช่เป็นการเสนอข้อหาต่อศาลไม่เป็นฟ้องแย้ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6/2516) " ¹⁸

นอกจากนั้น ถ้าคำฟ้องแย้งไม่แสดงชัดแจ้งถึงข้อหาแล้ว คำฟ้องแย้งก็จะเป็นคำฟ้องแย้งเคลือบคลุม ไม่เป็นคำฟ้องแย้งที่จะบังคับกันได้

" โจทก์ฟ้องว่าจำเลยส่งเงินค่าสินค้ำแก่โจทก์ จำเลยยอมมีสิทธิ

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจําพุทธศักราช 2516 , (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2517) , หน้า 4

ฟ้องแย้งให้โจทก์ชำระเงินค่านายหน้า อันเป็นเงินบำเหน็จที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับตามสัญญาตั้งจำเลยเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าของโจทก์

ฟ้องแย้งเรียกค่านายหน้าจากจำนวนเงินที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระ เพราะเป็นเงินที่จำเลยเก็บจากผู้เข้าซื้อสินค้า แต่ไม่มีรายละเอียดว่าจะได้รับเงินค่าเข้าซื้อที่เรียกเก็บจากผู้เข้าซื้อคนใดเป็นจำนวนเท่าใด และคิดเป็นบำเหน็จอย่างไร คงอ้างคลุม ๆ เรียกค่านายหน้ารวมกันเป็นเงินจำนวนหนึ่ง โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยคิดจากยอดเงินรายใดอย่างไร โจทก์ไม่มีทางจะทราบและแก้ฟ้องแย้งได้ จึงเป็นฟ้องแย้งที่เคลือบคลุม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1499/2514) " 19

2.3.4. ความหมายของคำว่าฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิม

เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 179 วรรคท้าย ใ้บัญญัติไว้ว่า
" แต่ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดเสนอคำฟ้องใดต่อศาล ไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติมหรือฟ้องแย้ง ภายหลังที่ไต่ยื่นคำฟ้องเดิมต่อศาลแล้ว เว้นแต่คำฟ้องเดิมและคำฟ้องภายหลังนี้จะเกี่ยวของพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ "

แต่ไม่ได้อธิบายไว้ว่า ฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิมเป็นอย่างไร ดังนั้น เพื่อจะได้ความหมายของคำดังกล่าว จึงต้องวิเคราะห์จากความเห็นของท่านคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งได้วินิจฉัยเอาไว้เพื่อนำมาเป็นบรรทัดฐาน

ท่านศาสตราจารย์หลวงจำรูญเนติศาสตร์ ได้ยกตัวอย่างความหมายของฟ้องแย้งเกี่ยวกับฟ้องเดิม ไว้ว่า

" มูลหนี้ระหว่างโจทก์จำเลย ต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น รถยนต์ของโจทก์กับรถยนต์ของจำเลยชนกัน โจทก์ฟ้องจำเลย ให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน อ้างว่าจำเลยเป็น

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2514 , (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2515) , หน้า 2074

ฝ่ายประมาท จำเลยฟ้องแย้งว่าโจทก์ประมาท " 20

ท่านอาจารย์ พิพัฒน์ จักรางกูร ใค้อธิบายว่า

" ข้อหาตามฟ้องเดิม และฟ้องแย้งจะต้องเป็นข้อหาเดียวกัน หรือ ประเด็นอย่างเดียวกัน หรือพิพาทเนื่องจากทรัพย์สินเดียวกัน " 21

ท่านอาจารย์ มาโนช จรมาศ ใค้อธิบายว่า

" ข้อหาตามฟ้องเดิม และฟ้องแย้งจะต้องเป็นข้อหาเดียวกัน หรือ ประเด็นอย่างเดียวกัน หรือพิพาทกันในเรื่องการกระทำหรือพฤติกรรม หรือกรณีอื่นเดียวกัน หรือ รายเดียวกัน " 22

และศาลฎีกาไต่ถามหลักไว้ว่า

" ฟ้องแย้งที่ศาลจะรับไว้พิจารณานั้น ต้องเป็นฟ้องที่อาศัยฟ้องเดิม เป็นมูลแห่งหนี้ หรือต้องมีส่วนสัมพันธ์กับฟ้องเดิม พอที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินไปด้วยกันได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1917/2519) " 23

2.4. มาตรการว่าด้วยการรวมหลายข้อพิพาทเข้ามาพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน

นอกจากหลักเกณฑ์ในเรื่องของฟ้องแย้ง ยังมีมาตรการอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์

20 หลวงจำรุงนิติศาสตร์ , คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง , (กรุงเทพมหานคร : ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ, 2518) , หน้า 130

21 พิพัฒน์ จักรางกูร , คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง , หน้า 216

22 มาโนช จรมาศ , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ว่าด้วย บททั่วไปและวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เล่ม 2 , หน้า 1025

23 คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำพุทธศักราช 2519 , (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2520) , หน้า 999

เช่นเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันกับมาตรการเรื่องฟ้องแย้ง ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ ใบบัญญัติใหม่ให้นำเอาข้อพิพาทอื่นนอกคดี เข้ามารวมในคดีไต่หลายประการ เป็นการแสดงให้เห็นว่า เจตนารมณ์ของกระบวนการพิจารณาความแพ่ง มีความประสงค์จะให้นำเอาข้อพิพาททั้งหลาย เข้ามารวมพิจารณาพร้อมกันในคดีเดียวกันเป็นหลักสำคัญ เช่นเดียวกับเรื่องการฟ้องแย้ง ที่กฎหมายประสงค์ให้นำข้อพิพาทที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ เข้ามารวมกับข้อพิพาทเดิม ที่โจทก์กล่าวหาจำเลยในคดีนี้เอง มาตรการที่ให้นำข้อพิพาทอื่นเข้ามาในคดีนี้ ใบบัญญัติแก้ไข

2.4.1. การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 179 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" โจทก์หรือจำเลยจะแก้ไขข้อหา ข้อต่อสู้ ข้ออ้าง หรือข้อเถียงอันกล่าวไว้ในคำฟ้องหรือคำให้การที่เสนอต่อศาลแต่แรกก็ได้

.....
 แต่ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดเสนอคำฟ้องใดต่อศาล ไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติมหรือฟ้องแย้ง ภายหลังที่ไต่จนคำฟ้องเดิมต่อศาลแล้ว เว้นแต่คำฟ้องเดิมและคำฟ้อง ภายหลังนี้จะเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดเข้าด้วยกันได้ "

ซึ่งหมายถึง กฎหมายเปิดโอกาสให้โจทก์นำข้อหาหรือข้ออ้างใหม่ที่ยังไม่ไต่กล่าวอ้างไว้ในคำฟ้องเดิม เข้ามารวมและรวมเข้ากันกับข้อหาเดิม เป็นคดีเดียวกัน โดยที่โจทก์ไม่ต้องนำข้อหาใหม่ของโจทก์นั้น ไปฟ้องเป็นคดีใหม่อีกต่างหาก แต่ก็ต้องถือหลักเกณฑ์ เช่นเดียวกันกับเรื่องฟ้องแย้ง คือข้อหาที่แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ต้องเกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องฟ้องแย้งแล้ว เห็นว่าเป็นหลักการเดียวกัน แตกต่างกันแต่เพียงว่า เรื่องเพิ่มเติมคำฟ้องเป็นการให้โจทก์เดิมนำข้อหาใหม่ของโจทก์ เข้ามารวมพิจารณากับข้อหาเดิมของโจทก์ เพื่อกล่าวหาจำเลยเดิมเพิ่มขึ้นอีก ส่วนเรื่องฟ้องแย้งเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลย นำข้อหาที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ เข้ามารวมไว้ในคำให้การของจำเลย เพื่อกล่าวหาโจทก์ในคดีแต่ทั้งสองประการ ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขอันเดียวกัน คือต้องเกี่ยวข้องกับคำฟ้องเดิม

2.4.2. การร้องสอด

บทบัญญัติที่อำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้ที่จะใช้สิทธิทางศาลอีกประการหนึ่ง คือ บทบัญญัติในเรื่องร้องสอด ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะให้บุคคลผู้ไม่ได้เป็นคู่ความมาแต่แรกสามารถเข้ามาเป็นคู่ความ เพื่อได้รับการสงเคราะห์พิพาทที่ตนมีอยู่ กับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เสียในคราวเดียว บทบัญญัติว่าด้วยการร้องสอดนี้ เป็นประโยชน์แก่คู่ความมาก เพราะทำให้ผู้ร้องสอด ได้มีโอกาสป้องกันสิทธิของตนได้ทันที และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ซึ่งถ้าหากไม่ยอมให้มีบทบัญญัติในเรื่องร้องสอดนี้แล้ว บุคคลภายนอกคดี ก็จะต้องยื่นฟ้องเป็นคดีอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก และอาจป้องกันสิทธิของตนเองไม่ทันเวลาที่ เช่น การร้องสอด ซึ่งสามารถทำได้ทันทีทันควัน ด้วยการยื่นคำร้องเข้ามาในคดีเท่านั้น

เนื่องจากการร้องสอดเข้ามาในคดีนั้น สามารถทำได้ 3 วิธี ทั้งนี้ ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 ดังนี้

" บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความอาจเข้ามาเป็นคู่ความได้ด้วยการร้องสอด

(1) ด้วยความสมัครใจเอง เพราะเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อให้ยังให้ได้รับความรับรองคุ้มครอง หรือบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่.....

(2) ด้วยความสมัครใจเอง เพราะตนมีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีนี้.....

(3) ด้วยกฎหมายเรียกให้เข้ามาในคดี....."

" ดังนั้นผู้ที่จะร้องสอดเข้ามาในคดีจะต้องพิจารณาว่า ตนมีสิทธิอย่างไร และจะร้องสอดเข้ามาอย่างไร เพราะหากร้องสอดเข้ามาโดยผิดหลักเกณฑ์ หรืออ้างกฎหมายไขว้เขวกันแล้ว ศาลจะยกคำร้องเลย (คำพิพากษาฎีกาที่ 46/2495, 444-445/2513) " ²⁴

²⁴ มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ว่าด้วย บททั่วไปและวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 311

วิธีร้องสอดทั้ง 3 วิธีที่ไต่กล่าวข้างต้นนั้น สามารถสรุปหลักเกณฑ์
ไต่ดังนี้

2.4.2.1. ร้องสอดเข้ามาตามมาตรา 57 (1) ซึ่งแยกได้

2 กรณี คือ

ก. " ร้องสอดเข้ามาเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา คือ เมื่อผู้มีส่วนไต่เสียผู้ใดเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องร้องสอดเข้ามาในคดี ก็ต้องร้องสอดเข้ามา เมื่อคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล เพื่อยังให้ได้รับความคุ้มครองคุ้มครองหรือบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่โดยเอกเทศ มิใช่โดยอาศัยสิทธิของผู้อื่น การร้องสอดเข้ามาตามอนุมาตรานี้ จึงเป็นการร้องโดยอาศัยสิทธิของตนเองโดยเฉพาะเจาะจง มิได้มุ่งประสงค์จะเข้ามาร่วมกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งอาจเป็นปฏิปักษ์กับคู่ความเดิมก็ได้ " 25

ข. " ร้องสอดเข้ามาเมื่อคดีอยู่ระหว่างการบังคับคดี ถ้าหากว่าการบังคับคดีนั้นจะมีผลกระทบกระเทาะไปถึงสิทธิของบุคคลภายนอก การร้องสอดตามกรณีนี้ เป็นการร้องสอดเข้ามาในชั้นบังคับคดี หลังจากศาลได้มีคำพิพากษา หรือ คำสั่งชี้ขาดคดีสิ้นคดีแล้ว เช่น ในการบังคับคดี ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำยึดทรัพย์ของบุคคลภายนอก โดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคคลภายนอกชอบที่จะร้องสอดเข้ามาเพื่อขอรับความคุ้มครอง หรือบังคับตามสิทธิของเขาได้ (มาตรา 288) นอกจากนี้ การขอคืนส่วน หรือแบ่งส่วนของตนในชั้นบังคับคดี (มาตรา 287) การขอบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนโดยอาศัยอำนาจแห่งการจำนองหรือบุริมสิทธิ (มาตรา 289) การขอเฉลี่ยในทรัพย์สิน หรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ (มาตรา 290) ก็นับว่าเป็นการร้องสอดเข้ามาเกี่ยวเนื่องด้วยการบังคับคดีเหมือนกัน กรณีดังกล่าวผู้มีส่วนไต่เสียชอบที่จะร้องสอดเข้ามาในคดีโดยยื่นคำร้องขอหรือคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีนั้น ซึ่งความจริงก็คือศาลที่พิพากษาคดีนั้นเอง เพราะศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีก็คือศาลที่ไต่พิจารณาและชี้ขาดคดี " 26

25 เรื่องเดียวกัน , หน้า 313

26 เรื่องเดียวกัน , หน้า 317-318

2.4.2.2. " การร้องสอดตามมาตรา 57(2) เป็นการร้องสอดเข้ามาเพราะคนมีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีนั้น หมายความว่า " จะต้องเป็นผู้ที่ถูกกระทบกระเทือนหรือถูกบังคับโดยคำพิพากษานั้นโดยตรง ผิดกับผู้ร้องสอดตามมาตรา 57(1) ผลแห่งคดีอาจกระทบกระเทือน แต่ผลแห่งคำพิพากษาแม่กระทบกระเทือน ไม่ทำให้ผู้นั้นเสียสิทธิ ส่วนผู้ร้องตามมาตรา 57(2) นั้น ผลแห่งคำพิพากษากระทบกระเทือนถึงผู้นั้น ทำให้เสียสิทธิ เช่น ก. ให้ ช. เข้าบ้าน ค. ฟ้องขับไล่ ช. อาจว่าเป็นบ้านของเขา ก. ร้องสอดเข้ามาได้ เพราะการที่ช. ถูกฟ้องขับไล่นอมนเสียหายแก่ ก. ทำให้สัญญาเช่าของ ก. ไม่ได้ผล และ ก. อาจถูก ช. ฟ้อง กรณีที่ให้ ช. เข้าแล้วเช่าอยู่ไม่ได้ ก. จึงมี " ส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีนั้น " ข้อหึงสังเกตุ คดีระหว่าง ช. กับ ค. แม่ ค. ชนะคดี ก. ยังอาจเป็นความกับ ค. ต่อไปว่าใครเป็นเจ้าของบ้านก็ตาม"²⁷

2.4.2.3. " การร้องสอดตามมาตรา 57(3) การร้องสอดตามมาตรา 57 (3) นี้ มีได้ 3 กรณี คือ

1. คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลหมายเรียกเข้ามา
2. กฎหมายบังคับให้เรียกเข้ามา
3. ศาลเรียกเข้ามาเองเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

1. คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลหมายเรียกเข้ามา คือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำร้องแสดงว่าตนอาจฟ้องหรือถูกบุคคลภายนอกฟ้องตนได้ เพื่อการใช้สิทธิไล่เบียด หรือเพื่อใช้คาทคแทน ถ้าศาลพิจารณาให้คนแพคดี (มาตรา 57(ก)) คู่ความที่จะร้องขอ จะต้องเป็นคู่ความเดิมอยู่แล้ว อาจเป็นโจทก์ จำเลย หรือผู้ร้องสอดก็ได้ คู่ความผู้ที่จะร้องขอนั้น ถ้าศาลพิพากษาให้คู่ความผู้แพคดีแล้ว คู่ความผู้นี้อาจฟ้องหรือถูกบุคคลภายนอกฟ้องได้ เพื่อใช้สิทธิไล่เบียดหรือใช้คาทคแทน เช่น ชาวภูเงินคำโดยเขียวเป็นผู้ค้าประกัน

²⁷ พิศน จักรางกูร , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง , หน้า 31

ครบกำหนดชำระ ชาวไม่ชำระ คำฟ้องเขียวเรียกหนี้รายนี้ ในกรณีนี้ชาวอาจร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความร่วมหรือแทนที่เขียวได้ ถ้าชาวไม่ร้องสอดเข้ามา เขียวอาจยื่นคำร้องต่อศาลให้เรียกเขียวเข้ามาในคดีเป็นจำเลยร่วมกับเขียวได้ เพราะหากเขียวชำระหนี้ให้แก่คำแล้ว เขียวมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอากับชาวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๔๓ หรือ เช่น คำเข้าบ้านของชาว แดงฟ้องขับไล่คำโดยอ้างว่าบ้านนั้นเป็นของแดง ชาวอาจร้องสอดเข้ามาเป็นจำเลยร่วมกับคำหรือแทนคำ ถ้าชาวไม่ร้องสอดเข้ามา คำอาจร้องต่อศาลให้เรียกชาวเข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับคำได้ เพราะถ้าคำแพ้คดีแดง คำอาจฟ้องชาวเรียกค่าทดแทนในการที่ไม่ได้อยู่บ้านซึ่งชาวให้คำเช่าได้

2. กฎหมายบังคับให้เรียกเข้ามา คือ ศาลมีคำสั่งให้เพราะศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ ในกรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคลภายนอกเข้ามาในคดี กรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคลภายนอกเข้ามาในคดี เช่น ความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 234, 477, 519, 549, 887, 1737 ความจริงบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องกฎหมายให้คู่ความเดิมของให้ศาลหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดี มิใช่บังคับให้บุคคลภายนอกเข้ามาในคดี

3. ศาลเรียกเข้ามาเองเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม คือ เมื่อศาลเห็นจำเป็นที่จะเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา 57(3)(ข)ตอนท้าย) เช่น โจทก์ฟ้องว่าที่ดินมีโฉนดแปลงหนึ่งเป็นของบิดา บิดายกให้โจทก์ โจทก์ครอบครองมา 15 ปี ต่อมาจำเลยทำใบมอบฉันทะของบิดาไปจัดการโอนโฉนดใส่ชื่อจำเลย จำเลยให้การต่อสู้ว่า บิดาไม่เคยยกที่ดินแปลงนี้ให้โจทก์ บิดายกให้แก่จำเลย ดังนี้ ศาลเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจึงมีคำสั่งเรียกบิดาซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินเข้ามาเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยเดิมได้ แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ" ²⁸

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถได้คำจำกัดความของ " ร้องสอด " ได้ว่า

²⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 36 - 38

" ร้องสอ " คือ การที่บุคคลซึ่งมิได้เป็นคู่ความในคดี ร้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย โดยในคดีนั้นมีโจทก์จำเลยฟ้องร้องกันอยู่แล้ว

" การร้องสอ " นี้เป็นการแก้อรรถของ คือบุคคลผู้ ควรจะเข้ามาในคดี แต่ไม่มีโอกาสเข้ามาที่จะใช้บทบัญญัติในมาตรา 57 แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง เข้ามาในคดี หรือบุคคลที่ควรจะเข้ามาในคดี แต่ไม่ยอมเข้ามาในคดี คู่ความในคดีนั้นก็จะใช้มาตรา 57 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เรียกเข้ามา ได้เช่นกัน

ลักษณะเด่นของการร้องสอ คือว่า เป็นเรื่องของคู่ความ ภายนอกคดี คือผู้มิได้เป็นคู่ความเดิมแล้วเข้ามาเป็นคู่ความ ซึ่งถ้าเข้ามาอย่างอื่นแล้วไม่ใช่การ ร้องสอ เช่น เรื่องขอเฉลี่ยทรัพย์ ก็มิได้เป็นคู่พิพาทกับใคร มิได้เกี่ยวข้องกับคดีเดิม เพียง แต่มาขอส่วนแบ่งในทรัพย์ของจำเลยในคดีเท่านั้น

บทบัญญัติในเรื่องร้องสอนี้ เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มีโอกาสจะเข้ามาเป็นคู่ความสามารถขอเข้าในคดีได้เลย ไม่ต้องเสียเวลาไปฟ้อง เป็นคดีใหม่ หรืออุทธรณ์คดีใหม่ นับว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้ความสะดวกแก่ผู้ที่จะใช้สิทธิทางศาลใน ด้านความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด

2.4.3. การโอนคดี

จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" ถ้าคดีสองเรื่องซึ่งมีประเด็นอย่างเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่อง ใกล้ชิดกัน อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นที่มีขอบเขตอำนาจสองศาลต่างกัน และ ศาล หนึ่งสองนั้นได้ยกคำร้องทั้งหลายที่ไต่ขึ้นต่อศาล ขอให้คดีทั้งสองได้พิจารณาพิพากษาารวมกันใน ศาลเดียวกันนั้นเสีย ครบคดีที่ศาลหนึ่งศาลใดยังมีคดีพิพาทคดีนั้น ๆ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้องต่ออธิบดีศาลอุทธรณ์ เพื่อขอให้ยื่นคำสั่งให้ศาลใดศาลหนึ่ง จำหน่าย คดี ซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณานั้น ออกเสียจากสารบบความ หรือให้โอนคดีไปยังศาลหนึ่งก็ได้ แล้วแต่กรณี "

" การโอนคดีตามมาตรา นี้ เจตนารมณ์ของกฎหมายนี้มีความประสงค์ที่จะให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณา ดังนั้นมิใช่เพียงแต่ว่ามีประเด็นอย่างเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกันแล้ว จะขอโอนคดีได้ เพราะว่าอาจจะไม่สะดวกในการพิจารณา กล่าวคือ นาย ก. ฟ้อง นาย ข. ที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ว่า นาย ข. กู้เงินไป 1,000 บาท แล้วไม่ชำระดอกเบี้ยและต้นเงินตามกำหนด ขอให้ศาลบังคับจำเลย พร้อม ๆ กันที่ศาลจังหวัดจะเชิงเทราก็มีนายแดงฟ้องนายดำ ว่า นายดำ กู้เงินไป 5,000 บาท แล้วไม่ชำระดอกเบี้ยและเงินต้น เช่นเดียวกันกับที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสองคดีนี้ ทั้งนาย ข. และนายดำ ซึ่งเป็นจำเลยต่างก็ให้การปฏิเสธว่าไม่เคยกู้เงินจากโจทก์ และหลักฐานสัญญากู้เงินที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นเอกสารปลอม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทั้งสองคดีนี้ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกันแต่มีประเด็นอย่างเดียวกัน ถ้าหากจะโอนคดีมารวมพิจารณาคำพิพากษาด้วยกันจะไม่ทำให้เกิดผลดีเลย กลับจะเป็นความไม่สะดวกอย่างยิ่ง คือโจทก์และจำเลยเป็นคนละชุดกัน พยานที่รู้เห็นก็เป็นคนละชุดกัน ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันเลย เพราะฉะนั้น คดีที่จะโอนไปรวมพิจารณาคำพิพากษาได้ ต้องมีความสัมพันธ์กัน คือ เกี่ยวโยงกันด้วย ตัวอย่างเช่น

โจทก์ฟ้องลูกหนี้เงินกู้ ๗ ศาลหนึ่งซึ่งลูกหนี้มีภูมิลำเนาและฟ้องผู้ค้าประกันยังอีกศาลหนึ่งตามภูมิลำเนาของผู้ค้าประกัน ทั้งนี้ คดีมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงใกล้ชิดกัน โดยเป็นหนี้รายเดียวกันนั่นเอง และคดีอาจมีประเด็นอย่างเดียวกันด้วยก็ได้ เช่น ถ้าลูกหนี้และผู้ค้าประกันต่างให้การปฏิเสธว่าไม่มีการกู้ยืมกันเลย เพียงแต่ทำสัญญาไว้หลอก ๆ เป็นต้น" ²⁹

คำว่า " ประเด็นอย่างเดียวกัน " ในบทบัญญัติเรื่องโอนคดีมารวมพิจารณาคดีกันนี้ต้องมีความหมายว่า " ประเด็นเดียวกัน " มิใช่ประเด็นอย่างเดียวกัน เพราะอย่างเดียวกันนั้นอาจจะไม่เป็นประเด็นเดียวกันก็ได้ คนละประเด็นเลขที่เดียว ดังนั้นคดีที่จะโอนไปรวมพิจารณาคดี จะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน หรือว่าหนี้รายเดียวกัน หรือจำเลยพวกเดียวกัน

²⁹ สุธรรม ภัทราคม , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชุมชนการช่าง จำกัด , 2506) หน้า 39 - 40

ประเด็นอย่างเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกันโดยมากจะเกิดจากเจ้าหน้าที่รวมหรือลูกหนี้รวม หรือว่าเรื่องที่เกิดมูลเหตุอย่างเดียวกัน เช่น การละเมิด ซึ่งมีมูลละเมิดหลายคน เป็นต้น

การที่กฎหมายให้ออกาสไอนคดีเข้าด้วยกันเช่นนี้ ก็เพราะว่าเรื่องที่สามารถจะคัดค้านรวมกันได้แล้ว ก็จะได้มีการตัดสินโดยศาลเดียว ไม่ใช่ให้กระจัด กระจายไปหลายศาล เพราะจะทำให้คำพิพากษาอาจขัดกันได้ เพราะผู้พิพากษาอาจมีความเห็นแตกต่างกันไปก็ได้ ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมจึงควรได้รับการตัดสินโดยศาล ๆ เดียว

2.4.4. การรวมคดี

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะมีบทบัญญัติเพื่อความสะดวกในการพิจารณาคดีที่มีประเด็นเดียวกันขอโอนมาพิจารณาในศาลเดียวกันตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังมีบทบัญญัติเพื่อความสะดวกรวดเร็วแก่คู่ความที่พิจารณาอยู่ในศาลเดียวกัน หรือในศาลชั้นต้นสองศาลต่างกัน มารวมพิจารณาเข้าด้วยกันได้ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 28 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"ถ้ามีคดีหลายเรื่อง ค้างพิจารณาอยู่ในศาลเดียวกัน หรือในศาลชั้นต้นสองศาลต่างกัน และคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางฝ่ายเป็นคู่ความรายเดียวกัน กับทั้งการพิจารณาคดีเหล่านั้นถ้าได้รวมกันแล้วจะมีความสะดวก หากศาลนั้นหรือศาลหนึ่งศาลใดเหล่านั้นเห็นสมควรให้พิจารณาคดีรวมกัน หรือหากคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางฝ่ายมีคำขอให้พิจารณาคดีรวมกัน โดยแถลงไว้ในคำให้การหรือทำเป็นคำร้องไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา เมื่อศาลใดฟังคู่ความทุกฝ่ายแห่งคดีนั้น ๆ แล้ว ถ้าศาลเป็นที่พอใจว่าคดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกัน ก็ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้พิจารณาคดีนั้นรวมกัน

ถ้าจะโอนคดีมาจากอีกศาลหนึ่งหรือโอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้น ศาลจะมีคำสั่งก่อนที่ได้รับความยินยอมของอีกศาลหนึ่งไม่ได้ แต่ศาลที่จะรับโอนคดีไม่ยินยอมก็ให้ศาลที่จะโอนคดีนั้นส่งเรื่องให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ชี้ขาด คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด"

จากบทบัญญัติที่กล่าวข้างต้น สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญของการรวมคดีได้ดังนี้

2.4.4.1. "ต้องเป็นคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นคู่ความรายเดียวกัน คือคดีที่จะพิจารณารวมกันนั้น ทั้งโจทก์และจำเลยเป็นคู่ความรายเดียวกัน หรือเป็นคู่ความรายเดียวกันเฉพาะโจทก์หรือจำเลยฝ่ายเดียว แม้จะกลับคู่ความกัน โดยเป็นโจทก์ในคดีก่อน และเป็นจำเลยในคดีหลัง ก็นับว่าเป็นคู่ความรายเดียวกันตามความหมายแห่งมาตรานี้ หนึ่งที่เรียกว่าคู่ความรายเดียวกันนี้ย่อมหมายถึงในฐานะเดียวกันด้วย เช่นคดีหนึ่งโจทก์ฟ้องคดีในฐานะส่วนตัว อีกคดีหนึ่งโจทก์ฟ้องในฐานะ เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์หรือในฐานะผู้จัดการมรดก คั่งนี้ไม่เรียกว่าเป็นคู่ความรายเดียวกันเพราะโจทก์มีไต่ฟ้องคดีในฐานะเดียวกัน

2.4.4.2. ถ้าวรณกันแล้วสะดวกแก่การพิจารณา คือการรวมพิจารณา คดีเหล่านั้นจะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาแยกกันเป็นรายสำนวน ที่ว่าเป็นความสะดวกแก่การพิจารณานั้น อาจเป็นความสะดวกแก่ศาลที่จะไม่ต้องทำการสืบพยานและพิพากษาคดีหลายคราว และเป็นการสะดวกแก่พยานที่ไม่ต้องไปศาลและเบิกความเป็นพยานหลายครั้งหลายหน ทั้งอาจจะเป็นความสะดวกแก่คู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วย เช่นคดีที่บุคคลคนเดียวกระทำ ละเมิดต่อบุคคลหลายคน หรือคดีฟ้องขับไล่ผู้เช่าอาศัยออกจากที่ดินซึ่งคิดต่อกันเป็นแปลงเดียวกัน กรณีดังกล่าวยอมเห็นได้ว่าถ้าได้รวมพิจารณาพิพากษาไปด้วยกันแล้วจะเป็นการสะดวกกว่าการแยกพิจารณาเป็นรายคดี เพราะการแยกพิจารณาเป็นรายคดีแทนที่จะสืบพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เพียงครั้งเดียว อาจต้องสืบถึง 10 ครั้ง 20 ครั้งตามจำนวนคดี การหาค่าพิพากษาของศาลก็เช่นเดียวกัน

2.4.4.3. คดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่มูลกรณีอย่างเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกัน ที่ว่ามูลกรณีอย่างเดียวกันนั้น เช่นกรณีจำเลยขับรถโดยสารด้วยความประมาททำให้รถคว่ำเรือชนกับรถคันอื่น เป็นเหตุให้ผู้โดยสารบาดเจ็บหลายคน เป็นต้น ที่ว่าคดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกันนั้น เช่นการฟ้องผู้ถูกละเมิดและผู้ค้าประกันให้รับผิดชอบตามสัญญา การฟ้องนายจ้างและถูกจ้างให้รับผิดชอบตามสัญญา การฟ้องผู้ส่งจ่ายและผู้สละหนี้ให้รับผิดชอบตามเช็ค การฟ้องจำเลยและผู้รับโอนสิทธิการเช่าจากจำเลยออกจากห้องเช่า เป็นต้น กรณีดังกล่าวหากโจทก์ฟ้องแยกกันเป็น

คนละคดี ก็ชอบที่จะขอรวมพิจารณาเข้าด้วยกันได้ เพราะเป็นคดีเกี่ยวเนื่องกัน แต่อาศัยดังกล่าว ไม่มีลักษณะเป็นคดีเกี่ยวเนื่องกัน เช่น ลูกหนี้กู้เงินไปแล้ว 6 เดือน ผู้ค้าประกันจึงไต่ทำสัญญาค่าประกันครั้งนี้ ก็ไม่ผู้จะมีประโยชน์ที่จะรวมพิจารณาพิพากษาไปด้วยกัน เพราะเป็นกรณีต่างกรรมต่างวาระไม่เกี่ยวเนื่องกัน " 30

ความแตกต่างระหว่างการโอนคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 8 กับ การรวมคดีตามมาตรา 28 นี้ ถูกคล้าย ๆ ว่าจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ความจริงแล้วมีข้อแตกต่างกัน คือ ตามมาตรา 8 นั้น เป็นการโอนเพื่อให้คดีต่างศาลมาอยู่ในศาลเดียวกันเท่านั้น แต่มาตรา 28 เป็นเรื่องเอาคดีหลายคดีรวมเป็นคดีเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้วางหลักเกณฑ์ไว้ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ในการนำข้อพิพาทต่าง ๆ มารวมชำระเสียในคราวเดียวกันหลายวิธี แต่อย่างไรก็ตาม บางกรณีตามสภาพแห่งคดีแล้ว การรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกันอาจเกิดความไม่สะดวกก็เป็นได้ ในกรณีเช่นนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้มีบทบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 29 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" คดีที่ฟ้องกันนั้นมีข้อหาหลายข้อหาด้วยกันและศาลเห็นว่าข้อหาข้อหนึ่ง ข้อใดเหล่านั้นมิได้เกี่ยวข้องกับข้ออื่น ๆ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความผู้มีส่วนได้เสียได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีคำสั่งให้แยกคดีเสียโดยเร็ว ถ้าโจทก์ประสงค์จะให้พิจารณาข้อหาเช่นว่านั้นต่อไป ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีไปเสมือนหนึ่งว่าเป็นคดีอีกเรื่องต่างหากโดยมีเงื่อนไขที่ศาลจะกำหนดไว้ตามที่สมควร

ถ้าคดีที่ฟ้องกันนั้นมีข้อหาหลายข้อและศาลเห็นว่าหากแยกพิจารณาข้อหาทั้งหมดหรือข้อใดข้อหนึ่งออกจากกันแล้ว จะทำให้การพิจารณาข้อหาเหล่านั้นสะดวก ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษาเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง และเมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งแยกข้อหาเหล่านั้นทั้งหมดหรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง ออกพิจารณาต่างหากเป็นเรื่อง ๆ ไป "

30 มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ว่าด้วย บททั่วไปและวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เล่ม 1 , หน้า 144-146

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า " ถ้าในการพิจารณาคดีใดมีข้อหาใน คดีนั้นมีหลายข้อหาและเป็นข้อหาที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าศาลเห็นว่าถ้าแยกข้อหาเหล่านั้นออกจากกันจะ ทำให้การพิจารณาสะดวก ศาลก็มีอำนาจสั่งให้แยกข้อหาเหล่านั้นออกจากกันได้ เช่น โจทก์ฟ้อง เรียกเงินจำเลยตามสัญญาเงินกู้สองฉบับ แต่สัญญาเงินกู้ฉบับหลังมี ก.ช. จำนองที่ไปประกันเงิน กู้ทั้งโจทก์ฟ้อง ก.ช. ขอมบังคับจำนองควย คดีดังกล่าวถ้าศาลเห็นว่าหากแยกพิจารณาข้อหาตาม สัญญาที่แยกออกจากกันแล้วจะทำให้การพิจารณาข้อหาที่สะดวก ศาลมีอำนาจสั่งแยกข้อหาที่แยก ออกจากกันได้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำขอ โดยทำเป็นคำร้อง " 31

จากมาตรการว่าด้วยการรวมและแยกหลายข้อพิพาทเข้ามาพิจารณาเป็นคดี เดียวกัน ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความนี้ ได้คำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วแก่คู่ความเป็นหลักสำคัญ เพราะการทำให้กระบวนการพิจารณาใน คดีเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว ก็เป็นการอำนวยความสะดวกให้คู่ความประการหนึ่ง ดังนั้น ถ้า มีมาตรการใดที่จะส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยสะดวกรวดเร็วแล้ว ก็ควร ที่จะนำมาตรการนั้นมาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความ

ดังที่กล่าวมาในหัวข้อที่ 2.3 และ 2.4 อาจสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นบท บัญญัติเรื่องฟ้องแย้ง หรือบทบัญญัติที่เป็นมาตรการเช่นเดียวกับฟ้องแย้ง มักจะมีเงื่อนไขว่า คดี ที่ศาลจะดำเนินการพิจารณาไปด้วยกันได้นั้น จะต้องมีความเกี่ยวพันกันในระดับหนึ่ง ตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง ใช้คำว่า " ต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิม " หรือ " เป็นเรื่องเดียวกัน " หรือ " ประเด็นเดียวกัน " ซึ่งในหัวข้อต่อไปนี้จะได้ศึกษาถึงเงื่อนไขดังกล่าวในบทบัญญัติอื่น ๆ ต่อไป

2.5. บทบัญญัติที่วางเงื่อนไขว่า "ต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิม " และบทบัญญัติที่วางเงื่อนไขว่า " เป็นเรื่องเดียวกัน " หรือ " ประเด็นเดียวกัน " "

การดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งที่ถือเอาหลักเนื้อหาของข้อกล่าวอ้าง

31 เรื่องเดียวกัน , หน้า 151

ว่ามีความสัมพันธ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น มีบทบัญญัติที่สำคัญดังนี้

2.5.1. การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 144 ของ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

" เมื่อศาลใดมีคำพิพากษา หรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือใน
ประเด็นข้อใดแห่งคดีแล้ว ห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นอันเกี่ยวกับคดีหรือประเด็น
ที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น ... "

จากบทบัญญัตินี้กล่าว " มาตรการนี้มีหลักสำคัญว่า

" ห้ามดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้ "

หมายความว่า คดีใดที่ศาลพิพากษา หรือมีคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว
จะเป็น " หักคดี " หรือ " เฉพาะประเด็นข้อใดแห่งคดี " ศาลจะย้อนกลับไปดำเนินกระบวนการพิจารณา
คดีนั้นหรือประเด็นข้อนั้นใหม่อีกไม่ได้ กล่าวคือ จะยกคดีนั้นหรือประเด็นข้อนั้นซึ่งวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว
เอามาวินิจฉัยหรือดำเนินการพิจารณาอีกไม่ได้ เพราะคดีนั้นหรือประเด็นนั้นเสร็จไปแล้ว " 32

" ประเด็นข้อใดแห่งคดี หมายถึง ประเด็นข้ออ้างหรือประเด็นใน
คดีซึ่งจะปรากฏในคำฟ้องและคำให้การ ใดแก่บรรดาข้อความใด ๆ ที่โจทก์แสดงเป็นสภาพแห่ง
ข้อหาของโจทก์ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้นตามมาตรา 172 และบรรดาข้อ
ความที่แสดงในคำให้การยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ รวมทั้งเหตุแห่งการนั้นตามมาตรา
177 กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์ตามมาตรา 172 และเหตุ
แห่งการรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ในคำให้การของจำเลย ตามมาตรา 177 " 33

ความหมายของคำว่า " ประเด็นเดียวกัน " ตามมาตรานี้ เช่น
" ความบกพร่องของโจทก์ ในการเสนอพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ หรือยื่นพยานหลักฐานโดย
ฝ่าฝืนต่อวิธีพิจารณาความ อันเป็นเหตุให้ศาลปฏิเสธไม่รับฟังพยานหลักฐานของโจทก์ และศาล
พิพากษายกฟ้อง เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีของโจทก์

32 พัทธน์ จักรางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, หน้า 512

33 เรื่องเดียวกัน, หน้า 513

จำเลยยื่นฟ้องโจทก์ให้ใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากรถยนต์ชนกัน ศาล
ชั้นต้นพิพากษาไปแล้ว คดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ เรียกค่าเสียหายรายเดียวกันอีก
คดีทั้งสองจึงมีประเด็นอย่างเดียวกัน " 34

2.5.2. การฟ้องซ้ำ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 บัญญัติว่า

" คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่ความเดียวกัน
รื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน... "

จากบทบัญญัติดังกล่าว มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ในประเด็นที่ได้วินิจฉัย
กล่าวคือ ประเด็นใดที่ได้อรรถวินิจฉัยแล้ว ประเด็นนั้นจะมารื้อร้องฟ้องกันอีกไม่ได้ ซึ่งความหมายของ
" ประเด็นที่ได้วินิจฉัย " ตามมาตรานี้ หมายถึง ประเด็นข้ออ้างหรือประเด็นในคดี ซึ่งจะปรากฏ
ในคำฟ้องหรือคำให้การ คือบรรดาข้อความใด ๆ ที่โจทก์แสดงเป็นสภาพแห่งข้อหาของโจทก์
ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น และบรรดาข้อความที่จำเลยแสดงในคำให้การยอม
รับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ และเหตุแห่งการรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ ในคำให้การ
รับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ และเหตุแห่งการรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ ในคำให้การ
จำเลย และประเด็นที่ได้อรรถวินิจฉัยที่จะถือว่าเป็นประเด็นเดียวกัน คือ ประเด็นที่วินิจฉัยโดยเหตุ
อย่างเดียวกัน คือ เหตุอันเป็นมูลคดีที่จะนำมาฟ้องร้องใหม่ เป็นเหตุอย่างเดียวกันกับคดีก่อน
เช่น " คดีก่อนวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีแล้ว จะฟ้องในประเด็นที่วินิจฉัยนั้นอีกไม่ได้ เป็น
ฟ้องซ้ำ เช่น โจทก์ถูกจำเลยฟ้องเรียกเงินกู้ โจทก์ต่อสู้ว่าจ่ายเงินแทนจำเลยไป และจำเลย
ยอมหักกลบลบหนี้ให้ ศาลไม่ยอมให้นำพยานมาสืบ แล้วพิพากษาให้โจทก์ใช้เงินจำเลย โจทก์จึง
มาฟ้องเรียกเงินที่อ้างว่าจ่ายแทนจำเลยไปนั้นไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องอยู่ในประเด็นคดีก่อน " 35

นอกจากนี้ ถ้าสิทธิที่เรียกร้องเกิดจากมูลฐานเดียวกัน ก็จะต้องว่า

34 เรื่องเดียวกัน , หน้า 517

35 เรื่องเดียวกัน , หน้า 468

เป็นประเด็นเดียวกันเข้าหลักเกณฑ์ของฟ้องซ้ำ เช่น " การเลิกจ้างข่อมเป็นมูลให้เรียกร้องค่าชดเชยและเงินจ้างที่มีใ้บอกกล่าวล่วงหน้า และโจทก์อาจฟ้องร้องรวมในคดีก่อนไ้คดีอยู่แล้ว แต่ไม่ฟ้องกลับฟ้องจำเลยเป็นคดีเรียกเงินจ้างที่มีใ้บอกกล่าวล่วงหน้าอีก ดังนั้น ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในคดีทั้งสองเนื่องจากมูลฐานเดียวกันเป็นฟ้องซ้ำ " 36

2.5.3. การฟ้องซ้อน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคสอง บัญญัติว่า

" นับแต่เวลาที่ไ้ฟ้องแล้ว คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา และผลแห่งการนี้

(1) ห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกัน หรือศาลอื่น ... "

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า " เรื่องเดียวกัน " เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในเรื่องฟ้องซ้อน ความหมายของเรื่องเดียวกันในเรื่องฟ้องซ้อนนี้ หมายถึง คำฟ้องเรื่องเดียวกันแท้ ๆ สืบเนื่องจากมูลคดีเดียวกันกับคดีก่อน แม้จะเปลี่ยนแปลงข้ออ้างหรือสภาพแห่งข้อหาหรือเรียกร้องให้รับผิดชอบเงินจำนวนอื่น เช่น ฟ้องเรียกเงินกู้ ต่อมาฟ้องเรียกดอกเบี้ยในต้นเงินรายเดียวกันที่ค้างฟ้องคดีแรก ฟ้องขับไล่ออกจากที่ดินที่อ้างว่าละเมิด ต่อมาฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดนั้น

กฎหมายประสงค์จะให้สิทธิหรือมูลฟ้องเรื่องเดียวกัน ให้ฟ้องเสร็จสิ้นในคดีเดียวกัน หากขาดตกบกพร่องก็ขอแก้ไขเพิ่มเติม จะฟ้องใหม่อีกไม่ได้ กรณีค่าเสียหายในอนาคต ถ้าค่าเสียหายได้เกิดขึ้นแล้วในขณะที่ยื่นฟ้องและยังจะเสียหายต่อไปอีก ก็ต้องเรียกร้องเข้ามา เช่น เกี่ยวกับการสงวนสิทธิที่จะฟ้องไว้ในคำฟ้องนั้นไม่เกิดผลอย่างไร

บทบัญญัติในเรื่องฟ้องซ้อนนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในเรื่องฟ้องซ้ำ และบทบัญญัติในเรื่องคำเนิ่นกระบวนพิจารณาซ้ำ สามารถกล่าวสรุปได้ดังนี้

บทบัญญัติในเรื่องฟ้องชำ ไข้อยู่คำว่า " ห้ามมิให้คู่ความเดียวกัน รื้อร้องฟ้องกันอีกในประเด็นที่ไต่วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน "

บทบัญญัติในเรื่องคำเนินกระบวนการพิจารณาชำ ไข้อยู่คำว่า " ห้ามมิให้คำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นอื่นเกี่ยวกับคดีหรือประเด็นที่ไต่วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น "

บทบัญญัติในเรื่องฟ้องซ้อน ไข้อยู่คำว่า " ห้ามมิให้โจทก์ยื่นคำฟ้อง เรื่องเดียวกันนั้น "

ความแตกต่างกันของเรื่องฟ้องชำ คำเนินกระบวนการพิจารณาชำ ฟ้อง ซ้อน คือ

ฟ้องชำ ต้องเป็นประเด็นเดียวกันในเหตุอย่างเดียวกัน
คำเนินกระบวนการพิจารณาชำ ต้องเป็นเรื่องศาลวินิจฉัยตัวคดี หรือ ประเด็นในคดี

" ฟ้องซ้อน มุ่งถึงเรื่องเดียวกัน ซึ่งน่าจะมีความหมายกว้างกว่า ประเด็นเดียวกัน แต่มิได้เป็นเช่นนั้น เพราะเรื่องเดียวกัน หมายถึง เรื่องที่อาศัยมูลฟ้องที่มีอยู่ ก่อนฟ้องแล้ว เมื่อโจทก์นำมูลหนึ่งมาฟ้องภายหลังจะนำมูลอื่นที่มีอยู่แล้วมาฟ้องอีกไม่ได้ เพราะเป็น มูลเรื่องเดียวกัน "37

จากบทบัญญัติต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเรื่องฟ้อง ซ้ำ และบทบัญญัติเรื่องคำเนินกระบวนการพิจารณาชำ และบทบัญญัติเรื่องฟ้องซ้อน ต่างก็มีหลักเกณฑ์ เดียวกันว่า เป็นเรื่องของ " ประเด็นเดียวกัน " ส่วนบทบัญญัติเรื่องฟ้องแย้ง และแก้ไขเพิ่มเติม คำฟ้อง กฎหมายไม่ได้ถือเอา " เรื่องเดียวกัน หรือ ประเด็นเดียวกัน " เป็นเกณฑ์ แต่ถือหลัก เกณฑ์ว่า แม้เป็นคนละประเด็น หรือคนละเรื่องก็นำมาเพิ่มเติมหรือฟ้องแย้งได้ เพียงแต่ประเด็น เหล่านั้น หรือเรื่องเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกัน จึงเห็นว่าบทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้ง และบทบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องมีหลักเกณฑ์กว้างกว่า หากเป็นประเด็นเดียวกัน หรือเป็นเรื่องเดียวกัน ก็ถือ ว่ามีการเกี่ยวพันแนบสนิที่อยู่ในตัว ก็ถือว่าแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง หรือฟ้องแย้งได้ในตัว เช่นกรณี โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขับรถยนต์ชนโจทก์โดยประมาท และในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งเดียวกันนั้น จำเลย

37. เรื่องเดียวกัน , หน้า 499

กลับกล่าวหาตั้งประเด็นขึ้นมาว่า โจทก์เป็นฝ่ายขั้รตชนโจทก์โดยประมาท ขนรถยนต์ของจำเลย จะเห็นว่ากรณีนี้ ข้อกล่าวหาของโจทก์และข้อกล่าวหาของจำเลยเป็นเรื่องเดียวกัน เข้าหลักเกณฑ์ ในบทบัญญัติเรื่องฟ้องซ้ำ คือ ฟ้องซึ่งกันและกันเสียก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาด ใน เรื่องที่ขั้รตชนคนกันนั้น และถ้าหากศาลได้มีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว จำเลยจะฟ้องเป็นคดีใหม่ ไม่ได้ และโจทก์ก็นำข้อกล่าวหาในการเกิดเหตุครั้งนั้นมาฟ้องเป็นคดีใหม่ไม่ได้เช่นกัน ดังนั้น กรณีเช่นนี้จึงเข้าหลักเกณฑ์ที่ว่า มีความเกี่ยวข้องกับฟ้องเดิม คือ จำเลยสามารถนำข้อกล่าวหา ที่มีขึ้นในเรื่องนั้นมาฟ้องแย้งโจทก์ได้ และโจทก์ก็สามารถนำข้ออ้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ มาแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของโจทก์ได้ นอกจากนี้สามารถกล่าวได้ว่า คดีใดที่เข้าเงื่อนไข หลักเกณฑ์ ที่ว่าห้ามฟ้องเนื่องจากเป็นการฟ้องซ้ำแล้วคดีเช่นนั้น จะฟ้องแย้งได้เสมอ เพราะเกี่ยวข้องกับคดีเดิม

จากบทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้ง การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ฟ้องซ้ำ คำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ และฟ้องซ้อน ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความในเรื่องฟ้องซ้ำ ฟ้องซ้อน นั้น ไม่ต้องการให้อาตุล ฟ้องร้องเดียวกันมาฟ้องใหม่อีก คือ ไม่ต้องการให้โจทก์มีโอกาสบังคับเข้ากับจำเลยหลายครั้ง ในมูลเดียวกัน จึงเป็นการตีความที่แคบและเคร่งครัด ส่วนฟ้องแย้งและแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้น ต้องการให้ความสะดวกรวดเร็วเป็นหลักสำคัญ จึงต้องตีความอย่างกว้าง ถึงแม้จะมีข้อมูลเดียวกันแต่เกี่ยวข้องกับกันก็สามารถกระทำได้

2.6. ผลคดีและผลเสียของฟ้องแย้ง

2.6.1. ผลคดีของฟ้องแย้ง

การที่บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติให้ จำเลยสามารถฟ้องแย้งโจทก์ได้ โดยไม่ต้องนำคดีที่ถูกโจทก์ฟ้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่นั้น มีผลคั้งนี้

2.6.1.1. เพื่อต้องการให้โจทก์ จำเลย ได้รับการชำระหนี้ไ้รวดเร็วขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีคำพิพากษาออกมาแล้ว โจทก์กับจำเลยไม่ต้องเสียเวลาไปบังคับคดี เพราะหน้ระหว่างโจทก์กับจำเลยไ้หักกลบลบหนี้กันไปหมด ซึ่งถ้าในกรณีที่หักกลบลบกันไม่หมด

ก็เพียงแต่จะเสียเวลาบังคับคดีเพียงคดีเดียว ไม่ต้องเสียเวลาบังคับคดีทั้งสองคดี ถ้าจำเลยนำคดีที่ตนถูกโจทก์ฟ้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่

2.6.1.2. เพื่อป้องกันการโต้เปรียบเสียเปรียบ ในการบังคับคดี อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความ กล่าวคือ เมื่อโจทก์ฟ้องให้ศาลบังคับเอากับจำเลยแล้ว และเมื่อจำเลยเองก็มีข้อเรียกร้องที่จะบังคับเอากับโจทก์ได้ ก็ควรจะได้เรียกร้องกันเสียทีเดียว มิฉะนั้นถ้าให้ต่างฝ่ายต่างฟ้องเป็นคนละคดีไม่ว่าคดีไต่ระหว่างโจทก์กับจำเลยได้มีคำพิพากษาเสร็จก่อน ผู้ชนะคดีที่มีคำพิพากษาภายหลังอาจไม่สามารถบังคับเอากับผู้แพ้คดีได้ เนื่องจากทรัพย์สินของผู้แพ้คดี อาจถูกจำหน่ายจ่ายโอน หรือมีผู้อื่นไต่รับชำระหนี้ไปจนหมดสิ้น จึงเป็นการป้องกันมิให้หนี้เนื้อเดียวกันต้องกระจุกกระจาย และไต่รับชำระหนี้ในคราวเดียวกัน

2.6.1.3. เพื่อป้องกันมิให้คำพิพากษาของคดีสองคดีขัดกัน กล่าวคือ ในคดีบางประเภท เช่น คดีละเมิด โจทก์จำเลยต่างชั้นรดยนต์แล้วเกิดอุบัติเหตุชนกันขึ้น ถ้าให้โจทก์จำเลยแยกฟ้องคนละคดีแล้ว คำพิพากษาอาจขัดกันได้ เพราะเหตุว่าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลย กับผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีที่จำเลยฟ้องโจทก์ อาจมีความเห็นแตกต่างกันได้ นอกจากนั้นคำพิพากษาอาจขัดกันได้ เนื่องจากการเสนอพยานหลักฐานให้ศาลพิจารณาคดีคนละคราว อาจให้พยานหลักฐานที่แตกต่างกันได้ ซึ่งจะทำให้คำพิพากษาของสองคดีขัดกัน

2.6.1.4. เพื่อเป็นการให้ความยุติธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย การรับฟังพยาน กล่าวคือ การที่จำเลยฟ้องแย้งโจทก์ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยนั้น ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้น เป็นผู้พิพากษาคคนเดียวกัน ซึ่งถ้าแยกฟ้องแล้ว อาจไม่ใช่ผู้พิพากษาคคนเดียวกันก็ได้ ดังนั้น การวินิจฉัยพยานหลักฐานอาจจะไม่ชัดเจนเหมือนคดีที่ใช้ผู้พิพากษาคคนเดียวกันพิจารณา อาจจะมีการปรุงแต่งพยานเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่ฝ่ายคนใดกระทำไป ให้ผู้พิพากษาคคดีอีกคดีหนึ่งพบได้

2.6.1.5. ให้ความสะดวกแก่คู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี เฉพาะคดีที่มีการฟ้องแย้ง คู่ความและพยานก็จะเสียเวลาไปศาลเพียงหนเดียว ซึ่งถ้าแยกฟ้องต้องเสียเวลาไปศาลถึงสองครั้ง การขอมายเรียกต่าง ๆ ก็สามารถทำเพียงครั้งเดียว จึงเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ และบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องในคดี

2.6.1.6. เป็นการประหยัดเวลา ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ การดำเนินคดีของโจทก์และจำเลยสามารถกระทำในเวลาเดียวกัน เป็นการประหยัดเวลา เพราะถ้าจำเลยไปฟ้องเป็นคดีใหม่แล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาก็จะเพิ่มเป็นสองเท่า กล่าวคือ ต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ในการดำเนินคดีหลัง ซึ่งกว่าจะเสร็จคดีทั้งสองคดีอาจใช้เวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี แต่ถ้าฟ้องแย้งแล้วระยะเวลาในการดำเนินคดี อาจใช้เพียงครึ่งเดียว เพราะในปัจจุบันนี้ การดำเนินคดีแพ่งนับตั้งแต่โจทก์ยื่นฟ้องจนกระทั่งถึงรับฟ้อง สืบพยาน ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน เช่น โจทก์ฟ้องจำเลยในวันที่ 1 มีนาคม พนักงานนำหมายจะนำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไปส่งให้จำเลยประมาณ วันที่ 15 มีนาคม ซึ่งตามปกติแล้วจำเลยจะไม่ยอมรับหมายในการส่งครั้งแรก (ในปัจจุบัน เฉพาะที่ศาลแพ่งให้โจทก์ยื่นคำแถลงขอปิดหมายในการส่งครั้งแรกได้เลย) เจ้าพนักงานนำหมายก็นำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องกลับมาศาล และจะนำออกไปส่งให้ใหม่อีกประมาณ 15 วันล่วงหน้าไปแล้ว ดังนั้นการในฟ้องครั้งนี้ จะปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องได้ก็ประมาณวันที่ 30 มีนาคม ต่อมา เนื่องจากปิดหมายจำเลยจึงมีโอกาสดำคำให้การได้ภายใน 23 วัน ซึ่งตามปกติก็จะยื่นคำให้การกันเมื่อครบกำหนด ก็จะตกอยู่ในวันที่ 23 เมษายน และต่อจากนั้นก็จะมีนัดชี้สองสถานประมาณอีก 25 วันล่วงหน้าไปแล้ว ซึ่งก็จะ เป็นประมาณวันที่ 20 พฤษภาคม ต่อจากนั้นก็จะมีนัดสืบพยานไปส่วนใหญ่เดือนละครั้ง ซึ่งถ้าโจทก์และจำเลยมีพยานไม่มาก อาจจะมีพยานกันฝ่ายละสามนักรวมเป็นหกนัก สิ้นระยะเวลา 6 เดือน นับจากวันที่สองสถาน ก็จะตกประมาณเดือนธันวาคม กรณีนี้เป็นกรณีทั้งสองฝ่ายต่างต่อสู้คดีกันโดยไม่ประวิงคดี เป็นการต่อสู้คดีกันตามปกติ

จะเห็นได้ว่าใช้เวลาในศาลชั้นต้นเกือบหนึ่งปี ต่อมาเมื่อศาลอุทธรณ์จะใช้เวลาประมาณ 3 ปี และอีกประมาณ 3 ปี ที่ศาลฎีกา รวมแล้วคดีแต่ละคดีจะใช้เวลาอย่างน้อยที่สุดตั้งแต่ยื่นฟ้องไปจนถึงศาลฎีกาเป็นเวลาเกือบ 7 ปี แต่ได้มีการประวิงคดีกันแล้ว ก็จะยืดเวลานานออกไปอีก

ดังนั้นการที่มีการฟ้องแย้งเข้ามาในคดีจะเป็นการเร่งรัดเวลาในการดำเนินคดีให้น้อยลง เพราะคดีทั้งสองกลมกลืนเป็นคดีที่พอจะรวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกันได้ ทำให้เป็นการประหยัดเวลาในการดำเนินคดี

2.6.1.7 เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เนื่องจากในการดำเนิน

คดีในศาลนั้น คู่ความต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าฤชาธรรมเนียม ค่านำหมาย คำอ้าง เอกสาร คำคำร้องต่าง ๆ ดังนั้น ถ้าคดี มีการฟ้องแย้งแล้ว ค่าใช้จ่ายดังกล่าวมานี้ก็จะเสียเพียงครั้งเดียว ซึ่งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายแก่คู่ความ

2.6.1.8. ให้ความยุติธรรมแก่คู่ความ ในการนำสืบพยานหลักฐาน กล่าวคือ ในคดีที่มีการฟ้องแย้ง การนำสืบพยานทั้งหมดต่อศาล ทั้งทางโจทก์และจำเลยนั้น ใ้รับการวินิจฉัยโดยผู้พิพากษาคณะเดียวกัน ซึ่งจะแตกต่างกับการแยกฟ้องคดีออกเป็นสองคดี เพราะคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีแรก อาจปรุ้งแต่งพยานหลักฐานเพื่อให้ตนได้มีโอกาสชนะคดีได้ ดังนั้น ในคดีที่มีการฟ้องแย้งจึงเป็นการป้องกันมิให้เกิดการปรุ้งแต่งพยานได้ เท่ากับเป็นการให้ความยุติธรรมในการต่อสู้คดีของคู่ความ

2.6.1.9. อาจทำให้คดีเสร็จเร็วขึ้น โดยการประนีประนอมยอมความ เมื่อโจทก์ทราบว่าจำเลยก็มีส่วนเรียกร้องต่อโจทก์ได้จากการฟ้องแย้ง การเจรจาต่อรองระหว่างคู่ความอาจทำให้ง่ายขึ้น ทั้งสองฝ่ายอาจลหุสิทธิยอมเจรจา กัน ซึ่งต่างกับการที่ให้ต่างคนต่างแยกกันดำเนินคดี อาจจะไม่ยอมตกลงกันได้ง่าย ๆ เพราะต่างก็มุ่งมั่นที่จะหักล้างข้อกล่าวหาของอีกฝ่ายหนึ่ง

2.6.2. ผลเสียของฟ้องแย้ง

2.6.2.1. ข้อเสียของฟ้องแย้ง นั้น คือว่า จำเลยผู้ไม่สุจริตอาจใช้บทบัญญัติในเรื่องฟ้องแย้งประวิงคดีได้ กล่าวคือ พยายามฟ้องแย้งโดยไม่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิม และเมื่อศาลสั่งไม่รับฟ้องแย้ง ก็จะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ได้ เพราะเป็นการสั่งไม่รับคำคู่ความก็จะทำให้คดีล่าช้าออกไปอีก

2.6.2.2. จำเลยผู้สุจริตที่ไ้ฟ้องแย้งไปโดยตีความกฎหมายผิด พลาค และถูกศาลสั่งไม่รับฟ้องแย้ง เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิม อาจฟ้องใหม่ไม่ได้ เนื่องจากเกินกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย

2.6.2.3. เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้พิพากษา ผู้พิจารณาตัดสินคดีที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า อาจจะต้องพบกับปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน ในการพิจารณา

จากการศึกษาของผู้เขียนวิทยานิพนธ์ในส่วนนี้ พบว่า แนวความคิดและหลัก
เกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับห้องแข่งทั้งในต่างประเทศและของประเทศไทยนั้น ไม่มีความแตกต่างกันใน
สาระสำคัญแต่ประการใด เพราะ ว่าในทุกระบบกฎหมายก็มีวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวก
รวดเร็ว และยุติธรรมเช่นกัน การห้องแข่งก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
ดังกล่าว เช่นเดียวกับมาตรการอื่น ๆ อันใดแก่ แก่ห้อง ก็ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่ไม่แตก
ต่างกันแต่อย่างใด เว้นแต่ในเรื่องของการตีความ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า การตีความบท
บัญญัติเรื่องการแข่งขัน น่าจะต้องขยายความออกไปมากกว่ามาตรการประเภทอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย